

Sporočilo za medije

Školjka skriva dragocenost, ki vam lahko reši življenje

Ljubljana, 1. marec 2021 – **Marec je mednarodni mesec boja proti raku debelega črevesa in danke, mesec, ko opozarjamo na pomen preprečevanja in zgodnjega odkrivanja bolezni. Od leta 2011 v Registru raka Republike Slovenije beležijo občuten padec novih primerov raka debelega črevesa in danke. Med vsemi novo odkritimi raki v Sloveniji se je med letom 2007 in 2018 rak debelega črevesa in danke po pogostosti pomaknil z drugega na peto mesto, k čemur pomembno prispeva odkrivanje in odstranjevanje predrakavih sprememb na kolonoskopijah v Programu Svit.**

Program Svit, državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki, deluje na način, da pri navidezno zdravih odraslih s preprostim testom blata išče sledove prikrite krvavitve. Osebe s pozitivnim izvidom presejalnega testa na kri v blatu, so pregledane na kolonoskopiji, kjer se ugotovi vzrok krvavitve. Cilj programa je med navidezno zdravimi osebami odkriti tiste, pri katerih je velika verjetnost, da bi se iz sprememb na steni debelega črevesa ali danke razvil rak, ali že imajo začetno obliko raka in te spremembe odstraniti. Zgodaj odkrito bolezen lahko uspešno zdravimo, z odkritjem predrakavih sprememb pa lahko bolezen celo preprečimo.

Vpliv pandemije se odraža na udeležbi v Programu Svit

Od leta 2011 v Registru raka Republike Slovenije beležijo občuten padec novih primerov raka debelega črevesa in danke. Med vsemi novo odkritimi raki v Sloveniji se je med letom 2007 in 2018 rak debelega črevesa in danke po pogostosti pomaknil z drugega na peto mesto, k čemur pomembno prispeva odkrivanje in odstranjevanje predrakavih sprememb na kolonoskopijah v Programu Svit. A podatki Registra raka Republike Slovenije za obdobje 2020–2021 kažejo, da je epidemija covid-19 zmanjšala število novih primerov raka in število napotitev na onkološko obravnavo, prvi val bolj kot kasnejši čas epidemije. Onkološki inštitut Ljubljana opozarja, da manka diagnoz iz leta 2020 do konca lanskega leta niso nadoknadili, zaskrbljujoč pa je tudi ponovni upad napotitev na prvi onkološki pregled v četrtem valu oz. v zadnji tretjini leta 2021.

Tudi pri Programu Svit v letu 2021 beležimo padec odzivnosti, saj je bila v tem letu odzivnost 63,35 %, kar je nekoliko manj kot v letu 2020, ko je bila odzivnost 64,37 %. V letu 2021 je bilo v Svit povabljenih 314.306 prebivalcev, ki jim je program namenjen. Med osebami z analiziranimi vzorci blata je imelo 94,31 % oseb negativen izvid in 5,69 % oseb pozitiven izvid presejalnega testa. Vsem, ki so po pozitivnem presejalnem testu potrebovali kolonoskopijo, je bila preiskava zagotovljena pri izvajalcih

Svit kolonoskopij. Po preliminarnih podatkih je bilo med osebami z opravljeno kolonoskopijo odkritih 188 primerov raka debelega črevesa in danke, 2.011 oseb je imelo predrakavo spremembo, kar predstavlja večje tveganje za nastanek raka. V Programu Svit je med odkritimi raki do 60 % rakov odkritih dovolj zgodaj, da onkološkega zdravljenja pacienti ne potrebujejo.

»Nižjo odzivnost v Program Svit v letu 2021 pripisujemo raznovrstnim vplivom pandemije, kot je pandemična izčrpanost, ki je pričakovan in naraven odziv ljudi na dolgotrajno javnozdravstveno krizo, ki bistveno posega v vsakdan posameznika. V raziskavi SI-PANDA, o vplivu pandemije covid-19 na življenje v Sloveniji, so ugotovili, da se je 29,5 % anketiranih izogibalo obisku zdravnika zaradi težav, ki niso povezane s covid-19,« je povedala **dr. Dominika Novak Mlakar**.

Prilagoditve Programa Svit v času epidemije covid-19

Aktivnosti Programa Svit so v letu 2021 potekale po vnaprej zastavljenem načrtu, in sicer je 314.306 oseb med 50. in 74. letom starosti s centralne enote Programa Svit na dom prejelo vabilo, ki vključuje Izjavo o prostovoljnem sodelovanju v programu. Če se je oseba odločila za sodelovanje in ni imela izključitvenih kriterijev, je na dom prejela komplet testerjev za odvzem vzorcev blata. **Dr. Dominika Novak Mlakar** je ob tem povedala: *»Kljub epidemiji covid-19 je Program Svit zagotavljal izvajanje presejanja za ciljno populacijo na najvarnejši možen način«* in dodala: *»Da bi se čim več oseb odločilo za sodelovanje v Programu Svit smo zaradi odloka o zagotavljanju PCT pogoja pri vstopu v poštni urad začasno spremenil navodila o oddaji kompleta testerjev z vzorci blata in omogočil tistim, ki tega odloka ne izpolnjujejo, da komplet testerjev oddajo v poštni nabiralnik in ne prek poštnega okenca na poštnem uradu.«*

Pomembno podporo so udeležencem Programa Svit nudili v Klicnem centru Programa Svit, kjer so odgovarjali na vprašanja o sodelovanju v programu v času covid-19 ter na druga vprašanja v zvezi s kolonoskopijo, potekom zdravljenja, rakom na debelem črevesu in danki itd.

Školjka skriva dragocenost, ki vam lahko reši življenje - poskrbimo, da bodo predrakave in rakave spremembe pravočasno odkrite

Kljub izjemnim uspehom Programa Svit se vabilu v program še vedno vsaka tretja oseba v ciljni starosti ne odzove. Izjemno pomembno je, da se posamezniki, ki prejmejo vabilo v Program Svit, nanj odzovejo. Rak na debelem črevesu in danki se namreč v telesu razvija več let, preden se pojavijo prvi simptomi. Ko simptome opazimo in pomislimo, da z našim zdravjem morda nekaj ni v redu, je lahko bolezen že napredovala, zato je pomembno, da ukrepamo prej. Če se na vabilo ne odzovemo, lahko ob kasnejši bolezni pričakujemo slabše izide zdravljenja, slabšo kakovost življenja in slabše preživetje. Če se v

program odzovemo redno vsaki dve leti, zelo povečamo možnost, da morebitno bolezen pravočasno zaznamo in jo uspešno odstranimo.

Vse, ki prejmejo vabilo Programa Svit vljudno vabimo, da se nanj tudi odzovejo. Školjka skriva dragocenost, ki vam lahko reši življenje. Z udeležbo v Programu Svit lahko naredimo največ za svoje zdravje in kakovost življenja.

***

Center za komuniciranje

Nacionalni inštitut za javno zdravje

Trubarjeva 2, SI-1000 Ljubljana

Telefon: 01 2441 494, 01 2441 406

pr@nijz.si

www.nijz.si

[Podatkovni portal NIJZ](#)

